

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ
БЕЛОРУССКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра славянских литератур**

НАМЕСТНИКОВА Екатерина Александровна
**ОСОБЕННОСТИ МАЛОЙ ПРОЗЫ КАРЕЛА ЧАПЕКА И КАРЕЛА
ПОЛАЧЕКА В СРАВНИТЕЛЬНО-ТИПОЛОГИЧЕСКОМ АСПЕКТЕ**
Магистерская диссертация
специальность 1-21 80 09 «Литература народов стран зарубежья (чешская)»

Научный руководитель
Елена Владимировна Вострикова
кандидат филологических наук,
доцент

Допущена к защите
«__» _____ 2014 г.
Зав. кафедрой славянских литератур
_____ И. А. Черота
доктор филологических наук, профессор

Минск, 2014

ОГЛАВЛЕНИЕ

Общая характеристика работы	3
Введение.....	6
Глава 1. Тематический диапазон произведений К. Чапека и К. Полачека в сравнительно-типологическом аспекте	13
1.1. Тема мещанства. Изображение повседневности. Образ обывателя	13
1.2. Тема любви и брака. Образ женщины	23
1.3. Тема бюрократии.....	28
1.4. Журналистская тема	32
1.5. Тема творчества.....	39
1.6. Тема увлечений и их влияния на человека.....	42
1.7. Тема преступления и наказания	46
1.8. Выводы	51
Глава 2. Приемы комического в малой прозе К. Чапека и К. Полачека	54
2.1. Комическое как эстетическая категория	54
2.2. Приемы комического в малой прозе К. Чапека	62
2.3. Приемы комического в малой прозе К. Полачека	66
2.4. Выводы	71
Заключение	73
Список литературы	78
Апробация результатов магистерской работы.....	84

ОБЩАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА РАБОТЫ

Магистерская диссертация: 85 страниц, 69 источников.

Ключевые слова: КАРЕЛ ЧАПЕК, КАРЕЛ ПОЛАЧЕК, ЧЕШСКАЯ ЛИТЕРАТУРА, ТЕМА, ЮМОР, САТИРА, КОМИЧЕСКОЕ, МАЛАЯ ПРОЗА, РАССКАЗ, ДЕТЕКТИВ, АПОКРИФ, СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ.

Объект исследования: сборники рассказов К. Полачека «Рассказы пана Кочкодана», «Еврейские рассказы», «Пан Селихар освобожден», а также ряд не вошедших в эти книги произведений; сборники рассказов К. Чапека «Распятие», «Мучительные рассказы», «Рассказы из одного кармана», «Рассказы из другого кармана», «Книга апокрифов», а также ряд рассказов, не вошедших в отдельные книги.

Цель исследования – определение особенностей рассказов Карела Чапека и Карела Полачека в сравнительно-типологическом аспекте.

Методы исследования – сравнительный, биографический, культурно-исторический, структурный метод, метод теоретического анализа, систематизации и описания.

Полученные результаты и их новизна. Рассмотрена тематика рассказов К. Чапека и К. Полачека, проведен анализ интерпретации общих для творчества обоих авторов тем, в результате чего определена идейно-тематическая специфика малой прозы данных писателей. Отмечены особенности стиля, связанные с тенденцией к сближению литературы и журналистики, характерной для обоих авторов. Исследованы средства для создания комического, представленные в рассказах, проведен их сопоставительный анализ с целью дать общее представление о характере комичности К. Чапека и К. Полачека. Сформулированы основные различия в мировоззрении и творческих установках писателей, что раньше не было представлено в богемистике. Все это позволяет как представить новый взгляд на творчество выбранных авторов с позиции современного литературоведения, так и дать характеристику периоду 20-30-х гг. XX в. в чешской литературе в целом.

Рекомендации по использованию и область применения полученных результатов. Результаты исследования могут быть практически применимы в курсах истории чешской и словацкой литератур филологических факультетов, в общих интегральных курсах истории зарубежной литературы, а также на уроках в старших классах общеобразовательных школ.

АГУЛЬНАЯ ХАРАКТАРЫСТЫКА РАБОТЫ

Магістэрская дысертацыя: 85 старонак, 69 крыніц.

Ключавыя словы: КАРЭЛ ЧАПЕК, КАРЭЛ ПОЛАЧАК, ЧЭШСКАЯ ЛІТАРАТУРА, ТЭМА, ГУМАР, САТЫРА, КАМІЧНАЕ, МАЛАЯ ПРОЗА, АПАВЯДАННЕ, ДЭТЭКТЫЎ, АПОКРЫФ, ПАРАЎНАЛЬНЫ АНАЛІЗ.

Аб'ект даследавання: зборнікі апавяданняў К. Полачака «Апавяданні пана Качкадана», «Габрэйскія апавяданні», «Пан Селіхар вызваліўся», а таксама шэраг твораў, якія не ўвайшлі ў гэтыя кнігі; зборнікі апавяданняў К. Чапека «Божыя мукі», «Няёмкія апавяданні», «Апавяданні з адной кішэні», «Апавяданні з другой кішэні», «Кніга апокрыфаў», а таксама шэраг апавяданняў, якія не патрапілі ў асобныя кнігі.

Мэта даследавання – вызначэнне асаблівасцяў апавяданняў К. Чапэка і К. Полачака ў параўнальна-тыпалагічным аспекце.

Метады даследавання – параўнальны, біяграфічны, культурна-гістарычны, структурны метады, метады тэарэтычнага аналізу, сістэматызацыі і апісання.

Атрыманая вынікі і іх навізна. Разгледжана тэматыка апавяданняў К. Чапека і К. Полачака, праведзены аналіз інтэрпрэтацыі агульных для творчасці абодвух аўтараў тэм, у выніку чаго вызначана ідэйна-тэматычная спецыфіка малой прозы дадзеных пісьменнікаў. Адзначаны асаблівасці стылю, звязаныя з тэндэнцыяй да збліжэння літаратуры і журналістыкі, якая характэрна для абодвух аўтараў. Даследаваны сродкі для стварэння камічнага, якія прадстаўлены ў апавяданнях, праведзены іх сапастаўляльны аналіз з мэтай даць агульнае ўяўленне пра характар комікі К. Чапека і К. Полачака. Сфармуляваны асноўныя адрозненні ў светабачанні і творчых устаноўках пісьменнікаў, што раней не было прадстаўлена ў багемістыцы. Усё гэта дазваляе як прадставіць новы погляд на творчасць выбраных аўтараў з пазіцыі сучаснага літаратуразнаўства, так і даць характарыстыку перыяду 20-30-х гг. XX ст. у чэшскай літаратуры ўвогуле.

Рэкамендацыі па выкарыстанні і галіна прымянення атрыманых вынікаў. Рэзультаты даследавання могуць быць выкарыстаны ў курсах гісторыі чэшскай і славацкай літаратур філалагічных факультэтаў, у агульных інтэгральных курсах гісторыі замежнай літаратуры, а таксама на ўроках у старэйшых класах агульнаадукацыйных школ.

ABSTRACT

Diploma thesis: 85 pages, 69 sources.

Keywords: KAREL ČAPEK, KAREL POLÁČEK, CZECH LITERATURE, TOPIC, HUMOR, SATIRE, COMIC, FLASH FICTION, SHORT STORIES, DETECTIVE, APOCRYPHA, COMPARATIVE ANALYSIS.

Object of research: Karel Poláček's storybooks «Stories of pan Kočkodan», «Jewish stories», «Pan Selihar worked off» and several other works; Karel Čapek's storybooks «Wayside Crosses», « Painful Stories », « Tales from One Pocket », « Tales from the Other Pocket », «Apocryphal Tales» and several other works, which were not included in the collections of stories.

Purpose of research is to identify features of Karel Čapek's and Karel Poláček's stories in the comparative-typological aspect.

Methods of research are comparative, biographic, cultural and historical, structural method, method of theoretical analysis, classification and description.

The results obtained and their novelty. We reviewed the theme of Čapek's and Poláček's stories, analysed the common topics, as a result we discovered ideological and topic specifics of these writers' prose. We noted the particular qualities of their style, relating to the tendency of convergence of literature and journalism, which is characteristic of both authors. We studied the devices presented in these which create a comic effect and carried out their comparative analysis, it was done in order to give an idea of the nature of Čapek's and Poláček's comic component. We have formulated the basic differences between the creative and philosophical views of these writers, this was never done in bohemistics before. It allows us to look at the literary heritage of writers from the perspective of modern literary criticism and to characterize the period of the 20-30-ies XX century in Czech literature.

The area of possible practical application. Results of our research can be applied for the courses of history of the Czech and Slovak literature, history of foreign literature at philological faculties and at lessons in secondary school.